

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 49. szám
2012/11.
Megjelenik havonta

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

Szerkesztők:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Pál Gyöngyi

ERDÉLY

TURISTASÁGI, FÜRDŐÜGYI és NÉPRAJZI FOLYÓIRAT.

Januári rendezvények

■ **Január 2. (szerda):** Hagyományos újévi „józanító” túra a Bükkben (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor ♦ Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **Január 3. (csütörtök):** Magyarlóna – Gyalui-erdő – Hidegszamos (16 km, 450 m szintkülönbség vagy 10 km, 350 m szintkülönbség). Érdeklődni telefonon. Túravezető: Kiss János.

■ **Január 5. (szombat):** Hagyományos Árpád-csúcs túra (20 km, 400 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Kiss János ♦ Bácsi-torok (10 km). Találkozás 10 órakor a Széchenyi téri 31-es buszmegállóban. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **Január 6. (vasárnap):** Személygépkocsis kirándulás a bőrvényi (Vânători) sípályához (8 km). Találkozás 8 órakor a Széchenyi téri Flip előtt. Érdeklődni telefonon. Túravezető: László Györgyi és Vlád Pál.

■ **Január 9. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta ♦ Közgyűlés 18 órától az Apáczai-líceumban. Dr. Veress Éva előadása a gombákról. Vetítés: Fazakas Ferenc (Montenegró).

■ **Január 12. (szombat):** Séta a Bükkben (6 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor ♦ Bácsi-torok (10 km). Találkozás 10 órakor a Széchenyi téri 31-es buszmegállóban. Túravezető: Márton Erzsébet ♦ Feleki sípálya – Feleki stadion (20 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 10 órakor a 32-es busz Alverna végállomásán. Túravezető: Kiss János.

■ **Január 13. (vasárnap):** Majláth-kút – Cérna-forrás (16 km). Találkozás 8.45 órakor a Széchenyi téri 40-es buszmegállóban. Túravezető: Nagy Lajos.

■ **Január 15. (kedd):** Előadás, filmvetítés a Kétágú templomban, a hóstáti emlékszoba megtekintése 14 órakor. Érdeklődni: Feischmidt Jánosnál.

■ **Január 16. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta ♦ Túravezetők tanácskozása és választmányi gyűlés 17 órától a székházban.

■ **Január 19. (szombat):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Feischmidt János ♦ Bácsi-torok (10 km). Találkozás 10 órakor a Széchenyi téri 31-es buszmegállóban. Túravezető: Márton Erzsébet ♦ Medve-gerinc – Bükk-tető – Szászfenes (17 km, 500 m szintkülönbség). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Kiss János.

■ **Január 20. (vasárnap):** Slamovics-ház (15 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Szócs János.

■ **Január 23. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **Január 26. (szombat):** Gorbó-völgyi jeges alakzatok (20 km, 350 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a Hajnal negyedi végállomáson vagy 10 órakor a Hintás-fánál. Túravezető: Kiss János ♦ Séta a Bükkben (6 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Bagaméri Tibor ♦ Bácsi-torok (10 km). Találkozás 10 órakor a Széchenyi téri 31-es buszmegállóban. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **Január 27. (vasárnap):** Csillaghegy – Lomb (12 km). Találkozás 9 órakor a távolsági buszállomásnál. Túravezető: Vlád Pál.

■ **Január 30. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta.

■ **Február 2. (szombat):** Bácsi-torok (10 km). Találkozás 10 órakor a Széchenyi téri 31-es buszmegállóban. Túravezető: Márton Erzsébet.

■ **Február 3. (vasárnap):** Hója-gerinc – Hajtás-völgy (10 km). Találkozás 10 órakor a Törökvágás tetején, a falumúzeumnál. Túravezető: Pál István.

■ **Február 6. (szerda):** Gyalogolni jó! (12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Túravezető: Székely Lavotta ♦ Közgyűlés 18 órától az Apáczai-líceumban. Vetítés: Bánhegyesi Csaba (Kancsendzönga).

■ **Szolgáltatás napok a székházban:** hétfőn szerdán és csütörtökön 17–18 óra, kedden 11–13 óra között. ♦ **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. ♦ **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban.

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930, Feischmidt János 0722-542360, Hints Miklós 0740-758205, Kiss János 0364-807639, Kovács Farkas Zsuzsa 0745-360064, László Györgyi 0727-192841, Márton Erzsébet 0742-037179, Pál István 0264-572-663, Székely Lavotta 0748-036290, Szilágyi András 0742-625130, Szócs János 0742-690881, Vas Géza 0742-659570, Vlád Pál 0264-435-866.

Borforraló évzáró túra a Bácsi-torokban

Sült kolbász, forralt bor mellett az idei kirándulások emlékeiről

Ismét eltelt egy év. December 15-én, szombaton a kolozsvári ekések a 20. hagyományos évzáró és borforraló túrájukat tartották a Bácsi-torokban, a szervező Szilágyi András volt.

PÁL GYÖNGYI

Ezek a hagyományos kirándulásokon szép számmal szoktak részt venni az EKE-tagok. Az időjárás szeszélyei nem jelentettek akadályt ebben a téli hónapban sem. Volt, mikor eső esett, hó hullott, köd borult a tájra, de szép napsütéses időt is kifogtunk az elmúlt években. Ezekre a kirándulásokra eljöttek a kisebb, rövidebb sétákat kedvelő tagok, de a hosszú, nehéz túrákra vállalkozók sem maradtak el.

Ebben az évben zord téli napon került sor erre a kirándulásra. Az előző heti havazás fehér hótakaróval borította be a tájat, szürke felhők takarták az eget, a hőmérséklet 0 fok körül volt, szél sem fújt. Kellemes idő egy téli sétához. Mégis a részvétel gyengébb volt, mint az elmúlt években, összesen 38-an voltak. Két, majdnem egyforma létszámú csoportban érkeztünk. Egy része a Törökvágás tetejéről

indult Szilágyi András túravezetővel reggel 9 órakor, a második csoport Márton Erzsébet túravezetővel a 31-es autóbustól 10 órakor.

Ez a túra jó alkalom az összegyűlt EKE-tagoknak az eltelt év túráival kapcsolatos élmények számbavételére és tervezgetésre az új esztendőre. Életünknek része a kirándulás, a természetjárás, ez tölti ki szabadidőnket. Kell az erdő csendje, a tiszta levegő, a mozgás, gyaloglás a szabadban. A szép városunkat környező erdők, dombok nagyszerű lehetőséget kínálnak kisebb-nagyobb kiruccanásokra. Sajnos az egyre terjeszkedő város sokat bekebelez kedvenc helyeinkből, a Bácsi-torok elején is szaporodnak a házak, mind jobban beépül a völgy. A szucsági legerősebb lehetőségét kínálják már kedvünk szerint, mert juhokat legeltetnek, nemegyszer kutyák támadtak a békés turistákra. A kiírtott erdőrészekben áthatolhatatlan bozót nő. A menedék-

ház sem működik már rég, csak egy romos épület maradt belőle. Hasonló a helyzet a Lomb- és a nagyobb kiterjedésű Bükk-erdőkben is.

Összegyűltünk a tisztáson, száraz gallyakat gyűjtöttünk és nemsokára már ropogott a tűz, előkerült a kis üst és Szilágyi András hozzáfogott a hagyományos forralt bor elkészítéséhez. Közben a tűz mellett, a parázsos szalonnát és kolbászt süttünk, aki nem, az az otthonról hozott szendvicset fogyasztja el. Kellemes a hangulat, közben felforr a bor és megjön a nórázó kedv is.

Az idő telik, a tüzet eloltjuk, és mint fegyelmeturisták, szemetet nem hagyunk magunk után. A téli napok röviddek, hamar sötétedik, így déli 2 óra körül már indulunk hazafelé, egyesek a Szent Pál-tetőn (Hója) keresztül a Hajtás-völgy, majd a Donát út felé, a többiek a Bácsi-torkon keresztül, az autóbushoz. Mindannyian egy erős kívánsággal: legyen részünk az új esztendőben is sok kellemes emléket teremtő, hangulatos kirándulásban!

A SZERZŐ FELVÉTELE

Kolozsvár, nem ismerek rád...

■ Egyesületünk talán egyik legjelentősebb alkotásának volt idén kerek évfordulója: 110 éve, 1902. október 12-én nagy fénnnyel, „az egész nemzetet egygé forrasztó ünnepet ült az Erdélyi Kárpát-Egyesület, mikor az igazságos nagy király méltó szobrának leleplezése napján felséges védőjének [József Ágost főherceg, az EKE fővédnöke] jelenlétében felszentelte zászlóját és feltárta Hollós Mátyás születési házában szervezett múzeumát.” (*Erdély*, 1902, 73 old.). A kaputól balra eső 2-es szobában született a hagyomány szerint Mátyás király. Itt kiállítást rendeztek be: történelmi értékű tárgyakból – Brandenburgi Katalin szoknyája, Apafi Mihály templomi széke, régi úrvacsorai önkannák stb. –, valamint az EKE Erzsébet-zászlójából, a Mátyás király szoborpályázat makettjeiből, a szobor- és múzeumavatási ünnep fényképeiből. Rövid időn belül az EKE múzeuma, benne a Mátyás király emlékszobával, Kolozsvár egyik látványosságává vált.

Az impériumváltás után a helyzet változott, a hatóság már 1921. február végén elrendelte a Mátyás-ház régi Korvin-kódexek karaktereivel írt, vasból kovácsolt, aranyos betűs „EKE MUZEUMA” feliratának eltávolítását. Az EKE-múzeum akkori, húszas évekbeli „hanyagló korszakát” illusztrálja az alább közölt, sz. b. aláírással, a *Vágóhid* című élc lap 1926/39-es, szeptember 26-i számában megjelent írás.

Az akkori viszonyok jobb érthetősége kedvéért azonban szükségesnek tartjuk válaszolni a szerző „fel nem tett kérdésére” – nem is azért (nem) kérdezte, hisz tudta ő a jól a választ... –: ki tette ezt az intézkedést?

A kolozsvári Tornavivoda épületében 1892-ben alapított '48-49-es Történelmi Ereklyemúzeumot 1925. szeptember 25-én a város feloszlatta, gyűjteményeit pedig – mintegy 1050 tárgy, Sándor József közbenjárására – letétbe a Mátyás-házba költöztette. Az amúgy is zsúfolt múzeumban, hogy ezt a gyűjteményt is elhelyezzék, meg kellett szüntetni az új rendszerben jelentőségét veszített balneológiai osztályt. Szükséges volt jobbára majdnem az egész múzeumi anyag átrendezése. Ezt az állapotot írja le a szerző.

A továbbiakban a Mátyás-szoba újra látogathatóvá vált, de nem sokáig. Felsőbb rendeletre a „cluji” rendőrség a múzeumot 1934. augusztus végétől 1935. áprilisig tartó huzavona után hivatalosan és végleg bezáratta és az EKE irodájával egyetemben kilakoltatta a Mátyás-házból. Nem is nyitotta meg múzeumunk kapuit soha többé. Tegyük hozzá, Mátyás király emlékszoba nincs a mai napig sem. A néprajzi anyag nagy részét (2876 darab – Tötszegi) ma a Kolozsvári Néprajzi Múzeum (Muzeul Etnografic) kezeli. (*Közl: Tóthpál Tamás*)

Restitutio

■ Miért Restitutio, vagyis visszaszolgáltatás? Ebben a rovatban írásokat szolgáltatunk vissza az olvasókhhoz. Általában olyan írásokat, melyek az egykori Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE) hajdani hírlapíróinak vagy a turistatársadalom más nagyjainak tollából születtek. De olyan hangulatos, fiatalok-idősek által ma is szívesen olvasott, egyesületünkhöz kapcsolódó írásokat is, amelyek az EKE egykori lapja, az *Erdély* hasábjaira kíváncsoztak volna.

Raktárhelyiség lett Mátyás király gyerekszobájából

■ (Kolozsvár, szeptember 23.)

A tanár úr összegyűjtötte az osztályt s egy szabad délután elvezette a gondjára bízott csemetéket a Mátyás-házba. Ez a pillanat élénk és heves erővel sütötte a fakadó lelkekbe a maga jelentőségének bélyegét és megremegtette a szívünk, mikor a régi köntösben sárgára meszelt ház előtt megállottunk. A tanár úr megkopogtatta az ajtót, amelyet lassan, nyikorogva nyitott ki egy öreg honvéd. Akkor még annyian éltek, hogy minden múzeumunkhoz jutott belőlük egy-egy eleven példány. Ma már a múzeumban sem találunk belőlük hírmondót. Az öreg honvéd sziluetdje hozzátartozott elengedhetetlenül a Mátyás-ház hangulatához és amikor a kapu megnyílt, az öreges dőlcsésgel megjelenő egyenruhás kapuőr régi honvéd mentéje felvilanyozta a fantáziánkat. És mi szívszorongva léptünk be Hunyadi Mátyás szülőházának udvarába, amelyet egy szempillantás alatt benépesítettek az emlékek ködös alakjai. És a tanár úr komor szavakkal magyarázta el nekünk, az ámulók apró seregének Mátyás király gyermekéveit. Megmutatta a szobát, ahol született s a rekonstruált történelem jelenetei a képzelet szárnyán

fantasztikus ütemben váltogtatták egymást.

A gyermeklélek szomjasságával szívtuk magunkba a szavakat, melyek ebben a félvilágos miliőben úgy kopogtak, mint a história gongútése.

Nagyon sokféle látogatást tett az iskola abban az időben. De ez a mátyásházbeli jelenet egyetlen gyermek lelkét sem hagyta érintetlenül. Megrázta, átfőrmálta, gondolatokkal töltötte meg a nagy király szülőházában, ahol még bölcsőjének a helyét is megmutatta az elmaradozó diákoknak az öreg honvéd. Ilyen látogatása sohasem volt az apró diákseregnek.

Vasárnap ismerősök kerestek fel. Vidéki emberek, vidéki gyermekek. Elmentünk a Mátyás-házba. Az udvar mélyéből nem rohantak felénk a fekete vitézek. Egy nyavalyás féldobermann kutyája jött felénk hízelkedő farkcsóválással. A sarokban egy kisasszony regényt olvas. Amikor belépünk, átveszi a személyenként lefizetett hét lej látogatási díjat és azt mondja, hogy az emeletre lépcsőn kell felmenni.

Az első teremben néprajzi tárgyak, a másodikban éppen így; a harmadikban sem különkülön. Majd a halászlé és mezőgazdasági látnivalók követ-

Az EKE múzeuma és Mátyás király múzeumi gyerekszobája már a múlté

keznek. Aztán az 1848–49-es ereklyemúzeum. Sehol semmi jele nincs annak, hogy Mathias Corvinus szülőházában járnánk. De mégis. Itt a folyosón egy keskeny négyszögre formált desz-

kaládán a piaci Mátyás-szobor mesterséges patinával bevont feje figyelmezteti a látogatót, hogy még más nézni való is akad. Lesietünk a földszintre, ahol az épület legérdekesebb része kapcsolódott a történelmi múltba.

A bejáratától balra eső egyik kis szobácskában született a nagy király. Visszafojtott lélegzettel léptünk át valamikor a szoba küszöbén s az emlékek ifjúkori újjáéledésének öröme vezet minket arrafelé ma is. A kisasszony élénk áll:

– Mit tetszik keresni?

Olyan furcsán és idegenszerűen hangzik ez a kérdés, mint ha egy ismeretlen világ vadidegen emberei közé csöppentünk volna. De azért mégis csak szöhozz jutunk:

– Korvin Mátyás gyerekszobáját szeretnénk megnézni...

– Azt nem lehet kérem. Ott most raktárhelyiség van...

Szégyenkezve vezetem el a vidékieket. Raktárhelyiséggé lett Matia Corvin gyermekszobája. Limlomok, ha mindjárt történelmi becsűek is, de limlomok hevernek Mátyás király bölcsőjének helyén. Ócska tárgyak. Talán szüette parasztágyak, ködmönök, íjak és lóitató vedrek. Mindenesetre becssek és értékesek, ha értékük és becsük színvonala kiszorította a

látogatókat Mátyás király gyermekszobájából. Széttört kelevézek, csizmasarkok és sarkantyútörmelékek, képkeretek, gyűrűkövek és mosóteknők, vagy mit tudom én milyen más értékes és becses relikviák nemzeti és faji múltunk egy-egy fejezetével vallanak szoros kapcsolatot. Megemelem kalapomat. De csak mérsékelt tisztelettel, mert úgy érzem, a nagy király iránti kegyeletemet és tiszteletemet, a gyermekévek fellobbanó emlékeit korbácsolta meg az intézkedés, amellyel a Mátyás-ház karakterét megfosztották tulajdonképpeni jelentőségétől.

Aki ezt az intézkedést tette, az nem lehet jó román, mert nem viseltetik kellő tisztelettel a román származású Matia Corvin emléke iránt és nem lehet jó magyar, mert ezzel a durva és tapintatlan rendelkezéssel nem becsüli meg a nagy királyt tisztelő emberek pietását.

Nem kérjük, ki tette ezt az intézkedést. De kérjük azt, akit az intézkedés joga illet, hogy hordassa ki a limlomot Mátyás király gyermekszobájából, amelynek zárt ajtója szégyenkezve kergeti el ma a látogatókat a Mátyás-ház tájékaról, ahol nincs már se öreg honvéd, se emlék, se tapintat...

sz. b.

In memoriam Deák József

■ Az idén kísértük utolsó útjára EKE-társunkat, Deák Józsefet. Jelentős EKE-tevékenysége a fotóklub működésében mutatkozott meg. Hasznos tanácsaival elősegítette a kör hatékonyabb működését. Bőripari szakiskolát végzett, de szépérzéke három évig grafikai, további három éven át festőművészeti tanulmányokra indította, és ez fotóművészetére is jó hatást gyakorolt. Tagja volt a Romániai Fotóművészek Szövetségének. Az egykori kolozsvári Napoca fotóklub tagjaként többször zsűritag, vezetőségi tag, majd úgymond az utolsó fotóklub vezetője mindaddig, amíg a Napoca fotóklub véglegesen megszűnt. Ekkor lett a kolozsvári EKE-fotóklub tagja. A Napoca fotóklubtól, hosszadalmas és hathatós tevékenységéért kiválósági oklevelet kapott, az EKE XX. Vándortáborra alkalmából pedig a kolozsvári EKE-ben kifejtett fényképészeti tevékenysége elismerésül Herrmann Antal díszoklevéllel tüntették ki. Deák József hosszadalmas szenvedés után, 70 éves korában, augusztus 5-én hunyt el. Nyugodjék békében.

Vas Géza